

ALBERT FONTICH

LA POSSESSIÓ INALIENABLE I L'ANÀFORA CORPORAL*

1. INTRODUCCIÓ

La possessió inalienable fa referència a la relació de pertinença física d'una part d'un cos o d'un objecte a la totalitat d'aquest cos o objecte. Considerem dos exemples: el braç d'una persona i la pota d'una cadira. El nostre coneixement del món ens diu que el braç pertany de manera física al cos de la persona, i la pota pertany també de manera física a la cadira. Diem que la persona posseeix de manera inalienable el braç, i la cadira la pota. Diem també que la persona i la cadira són els possessors, i el braç i la pota els elements posseïts. En aquest article em centraré exclusivament en un tipus de possessió inalienable: la de les parts del cos.¹ En el que segueix, anomenaré *nominals inalienables* els noms que designen parts del cos (i sovint, per extensió, la mateixa part del cos). Així mateix, els nominals inalienables que actüin anafòricament els anomenaré *anàfores corporals*, per distingir-les de les anàfores reflexives. L'objectiu d'aquest article és estudiar els mecanismes que regulen l'anàfora acorporal.

* Estic en deute amb Carme Picallo i Gemma Rigau pels comentaris i suggeriments que m'han fet a versions anteriors d'aquest article i també pel generós suport que m'han prestat en tot moment. També vull agrair a Xavier Villalba els comentaris a una primera versió de l'article, i a Anabela Gonçalves la discussió de les dades del portuguès. Com és natural, la responsabilitat de les idees que se sostenen a l'article només és atribuïble al qui firma.

1. Un altre tipus de relació de possessió inalienable és aquella en què considerem que hi ha una relació de possessió «natural» entre el possessor i l'element posseït. Aquells objectes que formen part de la nostra vida de manera íntima com ara les peces de vestir, el paraigua, el telèfon mòbil, el bolígraf o el rellotge entren dins d'aquest tipus de relació. Vegeu Picallo i Rigau (1999) per a un tractament més ampli d'aquest tipus de possessió.

1.1. *L'anàfora corporal*

En general, la relació de possessió entre dos nominals se sol expressar mitjançant la presència en el constituent que forma el nominal posseït d'un complement genitiu que actua com a possessor o d'un determinant que actua com a pronom possessiu i que pren com a antecedent el SN possessor, tal com s'exemplifica a (1.a) i a (1.b) respectivament:

- (1) a. El David_i conduïa el cotxe de l'Agnès_j.
 b. El David_i conduïa el seu_{i;j} cotxe.

Algunes llengües com ara el català donen als nominals inalienables un tractament gramatical especial. Com veurem, en certes construccions que expressen una situació esdevenimental, ja sigui eventiva o estativa, el nominal inalienable i el seu possessor apareixen com a arguments diferents dins la mateixa clàusula. Quan això passa, el nominal inalienable es comporta alhora com un element lèxic que realitza una funció sintàctica dins l'oració i com un pronom anafòric que pren com a antecedent el possessor; no requereix, doncs, la presència de cap pronom possessiu per establir la relació de possessió.² Les oracions de (2) il·lustren aquest fenomen:³

- (2) a. L'Anna_i ha aixecat el braç_i.
 b. La Judit_i li ha acariciat les mans_j al Marcel_j.
 c. Al Ramon_i li fa mal l'espatlla_j.

Vegem les relacions anafòriques que s'hi estableixen. A (2.a), el nominal inalienable *el braç* pren com a antecedent el SN *l'Anna*, que fa la funció sintàctica de subjecte; a (2.b) el nominal inalienable *les mans*

2. S'han proposat diversos mecanismes per explicar la relació anafòrica entre el nominal inalienable i el seu antecedent o possessor. Vegeu, per exemple, GUÉRON (1985), VERGNAUD I ZUBIZARRETA (1992) i KOENIG (1999). Assumiré sense discussió que és el mateix nominal inalienable qui actua anafòricament. La naturalesa d'aquesta relació no afecta la hipòtesi plantejada en aquest article.

3. Segons els dialectes, el clític *li* doblant el datiu (possessiu) en estructures com la de (2.b) és obligatòria, opcional o impossible.

pren com a antecedent el datiu *al Marcel*; i a (2.c) el nominal inalienable *l'espatlla* pren com a antecedent el datiu *al Ramon*.

Si l'antecedent es troba en una clàusula diferent, l'oració és agramatical, tal com mostra aquest contrast:

- (3) a. *El Josep_i va dir que la Maria_i havia aixecat el braç_i.
b. El Josep_i va dir que la Maria_i li_i havia aixecat el braç_i.

Les oracions de (2) resulten agramaticals si la relació de possessió es realitza mitjançant un pronom possessiu, un mecanisme que sí que és gramatical en altres llengües com ara l'anglès:⁴

- (4) a. *L'Anna_i ha aixecat el seu_i braç.
b. *La Judit_i ha acariciat les seves_i mans.
c. *Al Ramon_i li_i fa mal la seva_i espatlla.

L'antecedent d'un nominal inalienable pot venir expressat també per un complement genitiu, com a (5):

- (5) La Maria va acariciar les dolces mans del Jordi.

No tractaré aquestes estructures en aquest article atès que el nominal inalienable no actua anafòricament.⁵

Tal com s'ha observat a la bibliografia (vegeu, per exemple, BRANCHADELL (1992)), un nominal inalienable pot actuar com a anàfora corporal quan el seu referent resulta afectat, ja sigui per un canvi d'es-

4. Tal com observen Vergnaud i Zubizarreta (1992), es recorre al pronom possessiu per expressar la relació de possessió inalienable quan el nominal inalienable està modificat per un adjectiu qualificatiu:

- (i) a. *El Joan va aixecar el bonic braç.
b. El Joan va aixecar el seu bonic braç.

Convé assenyalar que les oracions de (4) són gramaticals si entre el nominal inalienable i el seu antecedent no hi ha una relació de possessió pròpiament inalienable. Per exemple, (4.a) serà gramatical si l'Anna ha aixecat un braç d'escaiola que duia. Les oracions de (4) també poden ser gramaticals si els nominals inalienables reben un èmfasi especial.

5. Per a més detalls sobre aquesta estructura, vegeu Argenter (1975) i Vergnaud i Zubizarreta (1992).

tat, un canvi de posició o un altre tipus d'afectació. En termes més generals, podem dir que un nominal inalienable pot actuar com a anàfora corporal quan es troba involucrat en una situació eventiva o estativa. En els exemples de (2.a) i (2.b), els referents dels nominals inalienables es troben en situacions eventives. Així mateix, la situació denotada per (2.c) és estativa.

En certs casos, bàsicament quan el referent del nominal inalienable no s'interpreta d'alguna manera afectat, resulta necessària la presència d'un pronom possessiu per poder identificar el possessor:⁶

- (6) a. *L'Antoni_i ha parlat dels ulls_i.
 b. L'Antoni_i ha parlat dels seus_i ulls.
- (7) a. * A l'Helena_i li_i agraden els cabells_i.
 b. A l'Helena_i li_i agraden els seus_i cabells.

1.2. *La hipòtesi*

En aquest article proposaré que en català es donen dos tipus d'anàfora corporal, la temàtica i la delimitadora. En l'anàfora corporal temàtica, la tria de l'antecedent d'una anàfora corporal és governada per un mecanisme de naturalesa semàntica. Assumiré dos tipus de comportament dels referents dels nominals inalienables que actuen com a anàfores corporals: un comportament agentiu, en què la part del cos actua d'acord amb una intencionalitat de l'individu possessor, com a (8), i un comportament passiu, que es dona quan el referent del nominal inalienable és afectat externament al cos, com a (9.a), o quan actua motora-ment sense cap intencionalitat de l'individu possessor, com a (9.b).

- (8) Els manifestants_i van aixecar el puny_i.
- (9) a. Jesús va rentar els peus_i als seus seguidors_i.
 b. Al vigilant nocturn_i se li_i van tancar els ulls_i.

6. (6.a) és gramatical en una interpretació genèrica dels ulls. El mateix podem dir de (7.a).

Quan el comportament del nominal inalienable és agentiu, l'antecedent serà un argument que s'interpreti com a agent o originador. Si el comportament és passiu, l'antecedent serà un argument que s'interpreti com a receptor.

L'anàfora corporal delimitadora té una distribució molt restringida. El nominal inalienable fa la funció de locatiu mentre que l'antecedent, en una construcció activa, és sempre l'OD. El locatiu, a més, no és un argument del verb sinó un adjunt.

(10) La bala va ferir l'ós en una pota.

Sempre que no es presti a confusió, l'anàfora corporal temàtica l'anomenaré simplement anàfora corporal.

1.3. *Estructura de l'article*

Aquest article s'organitza de la manera següent: A l'apartat 2 presento de manera introductòria les propietats semàntiques dels arguments de l'oració. L'anàlisi en detall de la dinàmica de l'anàfora corporal que anomeno temàtica s'ofereix a l'apartat 3, mentre que l'anàfora corporal delimitadora la tracto a l'apartat 4. A l'apartat 5 estudio el comportament de l'anàfora corporal temàtica en diverses classes de verbs i mostro com es compleixen les prediccions de la hipòtesi plantejada. L'apartat 6 està dedicat a analitzar els avantatges desambiguadors que té l'anàfora corporal respecte al mecanisme de la pronominalització possessiva. En aquest apartat també presento les dades del portuguès, que indirectament donen suport a la hipòtesi plantejada. Al darrer apartat s'ofereix un breu resum de l'article.

2. *L'ESTRUCTURA ARGUMENTAL DE L'ORACIÓ*

Una oració es pot estudiar des de diversos plans o nivells. Dos dels més destacats són el semàntic i el sintàctic. Tot i que cadascun d'aquests nivells té unes propietats específiques, les interrelacions que

s'hi donen són tan profundes que sovint resulta difícil concretar si un determinat fenomen és de naturalesa sintàctica o semàntica.

Des del punt de vista semàntic, una oració està formada per un verb (o un altre tipus de predicador) i un conjunt, en alguns casos nul, d'arguments relacionats semànticament amb aquest verb. Des de Gruber (1965) s'assumeix que el nombre de relacions o funcions semàntiques entre el verb i els seus arguments és reduït, i que aquestes relacions són en certa manera independents del verb, atès que podem identificar les mateixes relacions en verbs de naturalesa lèxica diferent. Probablement, les tres relacions semàntiques més bàsiques són les d'originador o agent, tema i meta (vegeu en aquest sentit BAKER (1997)). L'originador és l'entitat, animada o no, que desencadena la situació denotada pel verb; quan és animada, sovint té el valor d'agent.⁷ El tema és l'entitat o individu que experimenta un canvi de lloc, un canvi en les seves propietats físiques o, simplement, resulta d'alguna manera afectat per la situació esdevenimental denotada. Finalment, la meta és l'argument que rep l'entitat afectada o tema. La meta té propietats notablement diferents segons si és animada o no. Si és inanimada, la meta es realitza com a locatiu, mentre que si és animada, es realitza com a datiu. Aquestes relacions semàntiques se solen anomenar també *relacions temàtiques* o, de manera genèrica, *papers temàtics*. Cada una de les relacions temàtiques s'assigna a un participant en la situació esdevenimental expressada pel verb.⁸ O també dit al revés, cada participant en una situació esdevenimental realitza una funció temàtica.

En una oració, d'acord amb la naturalesa semàntica del verb, podem trobar combinacions diverses d'aquestes relacions temàtiques:

7. Baker (1997) no parla d'originador sinó d'agent. El terme d'originador, original de Tenny (1994), és més ampli que el d'agent, ja que cobreix tant l'agent com la causa en el sentit de Hale i Keyser (1993). Sovint utilitzaré indistintament els termes d'originador i d'agent com a sinònims, tot i que aquesta sinonímia és parcial. Així, podem trobar casos d'originadors que no són agents, com per exemple originadors no animats (*El llamp va destruir la casa*). Així mateix, hi ha verbs que exigeixen com a originador un agent (*El Jaume va menjar un gran plat de sopa*). No m'estendré més en aquesta qüestió, d'altra banda no del tot ben compresa.

8. Un participant en una situació esdevenimental és l'entitat, animada o no, denotada per un argument del verb. La noció de participant forma part de la realitat extralingüística, a diferència de la noció d'argument.

- (11) a. El Joan ha caminat tot el matí.
Agent
- b. Ha nascut un pollet.
Tema
- c. La Raquel ha guixat el llibre.
Agent Tema
- d. L'Oscar ha anat al cinema.
Tema Meta
- e. La Clara ha dut el cotxe al taller.
Agent Tema Meta
- f. El Xavier ha regalat unes arracades a la Júlia.
Agent Tema Meta

Hi ha més relacions temàtiques que les que aquí hem mostrat. Per exemple, una altra relació és la d'origen, que és la relació oposada a la de meta, i que, igual que aquesta, pot ser animat o inanimat.

De vegades, en una situació esdevenimental dues relacions temàtiques poden recaure en un mateix participant. N'és un exemple l'anàfora reflexiva. Així, a (12), el participant denotat pel subjecte realitza simultàniament les funcions d'agent i de tema:

- (12) L'Elisabet_i s_i'ha criticat a ella_i, mateixa.

El conjunt de relacions temàtiques que es donen entre els diversos arguments d'una oració rep el nom d'estructura argumental. Diferents combinacions de relacions temàtiques donen lloc, doncs, a diferents estructures argumentals.

Podem considerar que les relacions temàtiques són relacions semàntiques de naturalesa esdevenimental, atès que expressen el paper que tenen els participants en la situació esdevenimental denotada pel verb. A més de les relacions temàtiques, entre els arguments es poden donar altres relacions de naturalesa semàntica. Una d'elles és la relació de possessió. Per exemple, a (13), el datiu, a més de meta o re-

ceptor, es comporta com a possessor de l'entitat transferida, que és denotada per l'OD:

- (13) El Miquel va regalar un ós de peluix a la Mariona.

Dowty (1991) proposa classificar els participants en una situació esdevenimental en dues grans esferes, l'esfera activa i l'esfera passiva. L'oració de (13) té tres participants, el Miquel, l'ós de peluix i la Mariona. El Miquel, que fa de subjecte, té un comportament actiu, mentre que l'ós de peluix (OD) i la Mariona (OI) són participants passius. Com argumentaré, aquesta divisió dels comportaments dels participants és crucial per entendre l'anàfora corporal.

Els arguments, a més de mantenir una relació temàtica amb el verb, realitzen dins l'oració una funció sintàctica o gramatical que els permet ser identificats i diferenciats. Hi ha una correspondència parcial entre la funció temàtica d'un argument i la funció sintàctica que aquest realitza. Així, si l'oració té un sol argument, aquest es realitza sempre com a subjecte, independentment de si la seva funció temàtica és d'agent o de tema. En canvi, si té dos arguments, l'un agent i l'altre tema, l'agent (en una construcció activa) es realitza sempre com a subjecte i el tema com a OD.⁹

Un mateix argument d'un verb pot realitzar funcions sintàctiques diferents, segons l'estructura sintàctica de l'oració en què s'insereix el verb. El motiu és que certes operacions estructurals poden canviar la funció sintàctica d'un argument, però no les seves propietats temàtiques, que es conserven. Considerem, per exemple, el parell d'oracions següent, relacionades per l'operació de passivització:

- (14) a. El pirata va esquinçar la bandera del vaixell.
b. La bandera del vaixell va ser esquinçada pel pirata.

L'argument *la bandera del vaixell* és OD a (14.a) i subjecte a (14.b), però la seva relació temàtica amb el verb és idèntica: és el tema. Així

9. Per a la correspondència entre funcions temàtiques i funcions sintàctiques, vegeu, per exemple, BAKER (1988 i 1997), BELLETTI I RIZZI (1988), GRIMSHAW (1990), DOWTY (1991), HALE I KEYSER (1993) i LEVIN I RAPPAPORT (1995).

mateix, l'argument *el pirata* és subjecte a (14.a) i complement agent a (14.b), però en tots dos casos és l'agent.¹⁰ Veiem, doncs, que les relacions temàtiques dels arguments s'han conservat, tot i que hagin canviat les seves funcions sintàctiques.

Les relacions temàtiques no només influeixen en la funció sintàctica dels arguments. Certes operacions fan referència precisament a la propietats temàtiques dels arguments. Tal com observen autors com ara Fabra (1956)¹¹ o Burzio (1986), un argument tema (postverbal) es pot pronominalitzar en *en*, independentment de la seva funció sintàctica, tal com es veu a (15), mentre que aquest tipus de pronominalització partitiva és impossible quan l'argument és agent (16).

- (15) a. Ahir vaig menjar un bistec i avui n'he menjat un altre.
 b. Ahir va venir un metge i avui n'ha vingut un altre.
 c. Ahir es va trencar un vidre i avui se n'ha trencat un altre.
- (16) a. *Durant el partit van xiular molts espectadors, però el que jo vull és saber quants en van xiular.
 b. *En portava pistola un, de policia.

Una altra operació de base semàntica és l'anàfora reflexiva sintàctica. L'anàfora reflexiva el que fa és relacionar dues funcions temàtiques, la de tema (17.a) o meta (17.b) amb la d'agent.

- (17) a. El detingut_i es_i va inculpar en l'estafa.
 b. El cambrer_i es_i va servir un refresc.

A continuació veurem les propietats semàntiques en què descansa l'anàfora corporal que anomeno temàtica.

10. Convé notar que en la construcció passiva l'agent no és un argument de l'oració sinó un adjunt, com ho demostra el fet que la seva presència és opcional.

11. Vegeu l'epígraf 72 i les remissions que es fan. Sorpren l'explicació que fa Fabra d'aquest fenomen en termes d'estructures sintàctiques i no únicament de propietats lèxiques, en la línia dels models actuals de la gramàtica generativa.

3. L'ANÀFORA CORPORAL TEMÀTICA

En aquest apartat em centraré en les propietats generals de l'anàfora corporal temàtica. Proposaré que l'anàfora corporal temàtica està regida per unes regles de naturalesa semàntica basades en la distinció entre el comportament agentiu i el comportament passiu dels participants en la situació esdevenimental. Si el participant denotat pel nominal inalienable té un comportament agentiu, l'antecedent serà un subjecte que s'interpreti temàticament com a agent o originador. En canvi, si té un comportament passiu, l'antecedent serà un argument que s'interpreti temàticament com a meta o receptor.

3.1. Dos tipus de comportament eventiu: l'agentiu i el passiu

La distinció entre comportament agentiu i comportament passiu es basa en l'oposició que es dona entre agentivitat i passivitat. L'agentivitat està limitada als éssers animats. Un ésser animat participa agentivament en un esdeveniment quan actua guiat per una intencionalitat. En cas contrari, ho fa passivament. Així mateix, els éssers inanimats actuen passivament.¹²

Podem considerar que tots els participants en un esdeveniment tenen un d'aquests dos comportaments: agentiu o passiu.¹³ Considerem (18):

(18) El caixer ha deixat la clau a l'inspector.

L'argument *el caixer* denota un participant agentiu, mentre que els arguments *la clau* i *a l'inspector* denoten participants passius.

12. Els éssers inanimats poden actuar agentivament si se'ls assigna trets antropomòrfics. Deixaré de banda aquesta qüestió.

13. Dowty (1991) proposa que els arguments d'un verb poden tenir trets d'agent o trets de pacient (Dowty no utilitza el terme *tret* sinó el terme *implicatura*, que en la seva teoria té un sentit tècnic). La realització sintàctica d'un argument dependrà dels trets que tingui. El tractament de l'agentivitat que faig és una reformulació d'aquesta idea de Dowty.

No sempre és clar si el comportament d'un participant és agentiu o passiu. La dificultat sorgeix amb certs arguments tema. Considerem (19):

- (19) El president ha entrat al parlament.

El subjecte del verb *entrar* fa la funció de tema. En la mesura que experimenta un canvi de posició, és un participant passiu, però si considerem que aquest canvi l'ha realitzat per pròpia decisió, aleshores és un participant agentiu.¹⁴

A continuació analitzaré algunes propietats de l'argument tema, ja que és precisament aquest argument el que pot presentar dificultats a l'hora de determinar el comportament agentiu o passiu del participant que denota.

Per determinar el comportament d'un argument tema recorreré a la noció d'afectació, introduïda originàriament per Anderson (1979). Un argument tema és afectat si experimenta algun tipus de modificació o canvi. Així, l'OD *l'ós* resulta afectat en la situació eventiva de (20.a), però no en la situació estativa de (20.b):¹⁵

- (20) a. El caçador va matar l'ós.
b. El pastor temia l'ós.

Considerem ara l'argument tema *els ulls* del parell d'oracions de (21). En tots dos casos, l'argument és afectat, però és evident que els ulls són afectats de manera diferent.

- (21) a. El Ferran va obrir els ulls.
b. La Isabel li va obrir els ulls al Ferran.

A (21.a) l'afectació dels ulls té un origen intern al cos. Els ulls, o les parpelles, s'han obert per una acció dirigida pel sistema nerviós del

14. Probablement, és simultàniament passiu i agentiu. Vegeu en aquest sentit GRUBER (1965) i JACKENDOFF (1972).

15. Convé aclarir que la noció d'afectació és una mica vaga. No sempre és clar si un argument tema és afectat o no.

Ferran. En canvi, a (21.b) els ulls del Ferran no s'han obert per una acció del propi cos del Ferran sinó per una acció externa protagonitzada per la Isabel. Podem dir que en el primer cas l'afectació és interna, motora o endògena, mentre que en el segon cas, l'afectació és externa o exògena.¹⁶

Vegem encara un cas especial d'afectació, el que mostra (22):

(22) Al Ferran se li van obrir els ulls.

Igual que a (21.a), l'afectació és deguda a un procés intern del cos ja que és dirigit pel sistema nerviós. Per tant, es pot considerar que l'afectació és endògena. Entre (21.a) i (22) hi ha, però, una diferència. A (21.a) l'afectació endògena és volitiva o intencionada, és a dir, obeeix a un disseny del seu possessor, mentre que a (22) l'afectació endògena no és intencionada sinó espontània.

Vegem de nou els exemples de (21) i (22) i comparem el tipus d'afectació que experimenten els nominals inalienables amb la funció sintàctica de l'antecedent que prenen. Hem definit dos tipus d'afectació, l'afectació endògena i l'afectació exògena. A més, hem distingit entre afectació endògena intencionada i espontània. A (21.a), l'antecedent del nominal inalienable és l'argument agent en funció de subjecte. El moviment dels ulls és volitiu o intencionat, és a dir, obeeix a un disseny del seu possessor. En canvi, a (21.b) l'antecedent del nominal inalienable és un datiu. A diferència de (21.a), l'afectació és de naturalesa exògena. El datiu, però, no serveix d'antecedent únicament d'un nominal inalienable sotmès a una afectació exògena. Com mostra (22), quan l'afectació és endògena espontània, l'antecedent és també un datiu.

Si prenem com a referència el tipus d'antecedent triat, veiem que l'afectació endògena intencionada s'oposa a l'afectació exògena i a l'afectació endògena espontània. Si aquesta és l'oposició que té realment efectes gramaticals, el criteri que hem d'utilitzar per identificar l'antecedent no és l'oposició entre afectació endògena i afectació exògena,

16. Dec els termes d'*afectació endògena* i *afectació exògena* a un suggeriment de Carme Picallo.

sinó entre afectació endògena intencionada i les altres dues formes d'afectació, l'afectació exògena i l'afectació endògena espontània. Quan l'afectació és endògena intencionada, l'antecedent serà l'argument agent. En cas contrari, serà un datiu o, en termes més generals, un argument dotat de la relació semàntica de meta o receptor.

Hi ha una correspondència entre tipus de comportament i tipus d'afectació. En efecte, quan un argument tema experimenta una afectació endògena intencionada el participant denotat té un comportament agentiu. En canvi, si l'argument tema experimenta una afectació exògena o una afectació endògena espontània, el seu comportament és passiu.

Repassem ara el comportament de cada un dels participants de les oracions de (21) i (22). A (21.a), hi ha dos participants, el Ferran i els ulls del Ferran.¹⁷ El Ferran té un comportament agentiu, atès que actua com a agent en l'esdeveniment. En aquesta situació esdevenimental, també tenen un comportament agentiu els ulls. En certa manera, són una prolongació del comportament del subjecte agent. En canvi, a (21.b), la Isabel té un comportament agentiu, mentre que els ulls i el Ferran tenen un comportament passiu. El comportament passiu dels ulls és motivat pel fet que els ulls són afectats exògenament. Finalment, a (22), tant els ulls com el Ferran tenen un comportament passiu. Els ulls, que fan la funció de tema, tenen un comportament passiu ja que l'afectació endògena a què aquests estan sotmesos és espontània.

Hem vist que un argument tema pot tenir en uns casos un comportament agentiu i en uns altres un comportament passiu. Les diferents nocions d'afectació que hem definit ens ajudaran a determinar el comportament del participant tema.

Un subjecte, quan actua com a agent o originador, té un comportament agentiu. En altres casos, pot tenir un comportament passiu. El datiu i el locatiu tenen sempre un comportament passiu. Finalment,

17. Considero que el Ferran i els ulls són participants diferents atès que per denotar-los s'utilitzen expressions lingüístiques denotatives diferents que fan referència a entitats diferents, per bé que una de les entitats (el tot) comprèn l'altra (la part). Tot i que es tracta de participants diferents, es pot considerar que els dos constituents conformen una sola entitat de naturalesa complexa, una naturalesa complexa que es deriva del fet que un participant representa una part de l'altre. Vegeu Vergnaud i Zubizarreta (1992) per a una formalització de la relació entre el nominal inalienable i el seu possessor.

l'instrumental pot tenir un comportament en uns casos agentiu i en uns altres passiu. Els mateixos criteris que ens permeten distingir el tipus de comportament de l'argument tema són aplicables al cas de l'instrumental. Així, l'instrumental *amb els punys* a (23.a) té un comportament agentiu, mentre que el comportament de l'instrumental *amb una manta* a (23.b) és passiu.

- (23) a. L'assassí va colpejar la porta amb els punys.
 b. L'infermer va tapar el cos de l'accidentat amb una manta.

La proposta que vull plantejar és que la tria de l'antecedent d'una anàfora corporal depèn del tipus de comportament que té el referent de l'anàfora corporal. Si l'anàfora corporal té un comportament agentiu, l'antecedent serà un argument que semànticament s'interpreti com a agent o originador, tal com il·lustra (21.a). En canvi, si l'anàfora corporal té un comportament passiu, el seu antecedent serà un argument que semànticament s'interpreti com a receptor. Els exemples de (21.b) i (22) corroboren aquesta hipòtesi ja que el datiu rep la interpretació de receptor.¹⁸

Com s'ha observat (vegeu GUÉRON (1985)), l'OD pot tenir un comportament agentiu únicament amb verbs que expressen moviment. Per aquest motiu, sempre que un nominal inalienable en funció d'OD tingui un comportament agentiu, el verb expressarà el movi-

18. La idea que l'antecedent triat per l'anàfora corporal depèn del tipus de comportament es basa en una idea de Koenig (1999). Koenig, reformulant idees originals de Guéron (1985), proposa que les anàfores corporals es poden comportar com a agents, és a dir, com a elements que duen a terme una acció, o com a temes, és a dir, com a elements que experimenten un canvi de posició o d'estat. Si actuen com a agents, el seu antecedent serà un subjecte agent, mentre que si actuen com a temes, el seu antecedent serà un argument amb propietats passives, és a dir, un datiu o un subjecte amb valor passiu. Koenig inclou també l'OD, ja que tracta unificadament l'anàfora corporal que n'he dit temàtica i l'anàfora corporal que anomeno delimitadora (vegeu l'apartat 4). Les diferències entre la meua anàlisi i la seva es basen en la naturalesa de les regles que regulen la tria de l'antecedent. Segons Koenig, perquè un argument serveixi d'antecedent a una anàfora corporal tots dos termes han de tenir les mateixes relacions semàntiques (més concretament, han de tenir les mateixes implicatures verbals en el sentit de Dowty (1991)). En canvi, el que jo proposo és que entre l'antecedent i l'anàfora s'ha de donar una relació temàtica específica. Tot i que les diferències puguin semblar de matís, les prediccions de cada proposta són diferents.

ment d'una part del cos. El motiu és simple. En el moviment corporal, l'entitat no és traspasada a una altra persona. Posposo l'anàlisi d'aquest comportament a l'apartat (3.5.).

3.2. *El comportament agentiu: relacions entre anàfora corporal i antecedent*

Els nominals inalienables amb un comportament agentiu poden fer la funció d'OD o de complement instrumental:

- (24) a. El pilot_i va aixecar el cap_i.
b. La cambrera_i va agafar el pollastre amb els dits_i.

Així mateix, l'antecedent és sempre el subjecte agentiu, que és l'única funció sintàctica que pot realitzar un argument que s'interpreta com a agent o originador. No sembla que aquestes construccions admetin la passivització, sobretot quan l'anàfora corporal fa la funció de tema:

- (25) a. *El cap_i va ser aixecat pel pilot_i.
b. ???El pollastre va ser agafat amb els dits_i per la cambrera_i.

Probablement el motiu és que en la construcció passiva l'agent no és un argument oracional sinó un adjunt.

3.3. *El comportament passiu: relacions entre anàfora corporal i antecedent*

Una anàfora corporal amb un comportament passiu pot realitzar tres funcions sintàctiques: la d'OD (26.a), la de locatiu (26.b) i la de subjecte (26.c).¹⁹ Tant si és OD com subjecte, s'interpreta semànticament com a tema:

19. Per a una tipificació de datius, vegeu l'apartat 3.4.1.

- (26) a. El Magí li_i va agafar la mà; a la Vicky.
 b. L'Anna li_i va posar una bena als ulls; al Bernat.
 c. A la Mireia; li_i feia mal un queixal.

Una anàfora corporal amb un comportament passiu també pot actuar en certes circumstàncies com a instrumental:

- (27) El forense li_i va cobrir els pits; a la víctima; amb les mans.

Com veurem a l'apartat 3.4.4., aquesta relació anafòrica ha de satisfer uns requisits particulars. Concretament, és necessària la presència d'una anàfora corporal en funció d'OD. En cas contrari, l'oració és desviada.

Quan el referent de l'anàfora corporal té un comportament passiu, l'antecedent ha de ser un argument que s'interpreti com a receptor. Aquest argument pot ser un datiu, com en els exemples que hem vist de (21.b) i (22), que repeteixo com a (28), o bé un subjecte, quan aquest s'interpreta com a receptor, com a (29).²⁰

- (28) a. La Isabel li va obrir els ulls al Ferran.
 b. Al Ferran $se li$ van obrir els ulls.

- (29) L'interior esquerre; va rebre una dura puntada a la cuixa dreta.

Vegem les diverses correspondències que trobem entre la funció de l'anàfora corporal i la de l'antecedent. Si l'anàfora corporal és un OD, l'antecedent pot ser un datiu possessiu (30.a), un datiu de transferència (30.b) o un subjecte (30.c). Quan l'antecedent és el subjecte, la situació esdevenimental és aspectualment estativa.²¹

20. Recordem que un OD pot actuar com a antecedent d'una anàfora corporal, com a (i):

- (i) a. La caiguda va ferir el ciclista al genoll.
 b. El boxador va colpejar el seu contrincant a l'estómac.

Com ja hem apuntat, aquest tipus d'anàfora corporal no és temàtica sinó delimitadora.

21. Observeu que, quan l'antecedent de l'anàfora corporal OD és el subjecte, distingim dos casos: si la situació és eventiva, el comportament de l'anàfora és agentiu i, si la situació és estativa, el comportament és passiu:

- (i) a. El Jordi ha posat les mans al foc.
 b. El Jordi té les mans al foc.

- (30) a. L'amant li va tocar la mà.
 b. El ferit li va mostrar el trauc.
 c. El guàrdia tenia la mà aixecada.

Convé assenyalar que amb verbs de recepció com ara *rebre*, en què el subjecte actua com a receptor, l'OD no és mai una anàfora corporal.²²

Si l'anàfora fa la funció de subjecte (recordem que un tema pot fer aquesta funció sintàctica), l'antecedent és un datiu experimentant.

- (31) Al Jordi se li ha cremat la mà.

Finalment, si l'anàfora fa la funció de locatiu, l'antecedent pot ser un datiu o un subjecte. Si és un datiu, pot ser un datiu possessiu, com a (32.a), o un datiu de transferència, com a (32.b):

- (32) a. L'infermer li ha posat esparadrap a la galta.
 b. A l'escalador li ha caigut un piolet al cap.

En canvi, si l'antecedent és un subjecte, podem distingir dos casos: la situació pot ser eventiva, i en aquest cas el verb és un verb d'experimentació física, com a (33), o bé pot ser estativa, com a (34):²³

- (33) El sacerdot ha sentit una fiblada a l'espina.

- (34) El ciclista té un fort cop al maluc.

Una anàfora corporal no pot fer mai la funció de datiu atès que el datiu expressa un individu animat, no una part d'un individu.²⁴

22. Vegeu-ne una explicació a l'apartat 3.5.

23. En el cas que sigui un verb de recepció física, com *rebre*, el tractarem com un cas d'anàfora corporal delimitadora.

(i) L'estibador ha rebut una trompada a l'esquena.

Vegeu en aquest sentit l'apartat 4.

24. Hi ha datius inanimats, tal com ha observat Rigau (1978). N'és un exemple el constituent *al rellotge* a (i):

(i) El rellotger va donar corda al rellotge de la sala.

A partir d'aquest punt, ignoraré aquest tipus de datius.

3.4. *El comportament passiu de l'anàfora corporal i la noció de recepció*

Hem vist que, quan l'anàfora corporal té un comportament passiu, l'antecedent és un argument que s'interpreta com a receptor. El receptor pot ser un datiu o bé un subjecte que rep aquesta interpretació.

- (35) a. La Joana li_i va agafar la mà; a l'Oriol_i.
 b. El Francesc_i ha rebut un cop a l'espatlla_i.

Als apartats 3.4.1. i 3.4.2. següents analitzo les propietats d'aquests antecedents. Als apartats 3.4.3. i 3.4.4. veurem dues funcions especials que poden fer les anàfores corporals.

3.4.1. *Els datius com a receptors*

Morfològicament, un datiu és un constituent oracional format per un SN precedit per la partícula dativa *a*.²⁵ D'acord amb la seva interpretació, podem distingir diversos tipus de datius. Alguns d'aquests són el datiu de transferència, el datiu benefactiu, el datiu possessiu i el datiu experimentant.

25. Aquesta partícula que he anomenat dativa té unes propietats diferents que la preposició *a* que introdueix certs complements locatius com per exemple els allatius (per a la idea que la partícula *a* és marcadora de datiu, vegeu per exemple Torrego (1998)). En efecte, mentre que els locatius allatius van introduïts per *a*, els locatius d'origen van introduïts per *de*:

- (i) a. El botiguer ha anat al banc.
 b. El feligrès ve de l'església.

En canvi, els datius, tant si són receptors com si expressen origen, s'introdueixen per *a*:

- (ii) a. L'alumne va donar els apunts al professor.
 b. El sacerdot va agafar el calze al sagristà.

Observeu la diferència entre (ii.b) i (iii), on la preposició del locatiu ve determinada pel tipus de relació locativa que expressa:

- (iii) El sacerdot va agafar el calze de la sagristia.

Com el seu mateix nom indica, el datiu de transferència expressa o denota la persona que rep l'entitat que es transfereix. Podem trobar datius de transferència en dos grans tipus de verbs, els verbs anomenats de transferència com ara *donar* o *enviar*, i que són sintàcticament ditransitius,²⁶ i els verbs de desplaçament, com ara *arribar* o *caure*.

En els verbs de transferència el datiu de transferència actua com un argument seleccionat lèxicament. Podem distingir dos tipus de datius de transferència, els que expressen transferència de possessió i els que expressen simplement un destinatari. Els primers són seleccionats per verbs com ara *donar* o *regalar*, mentre que els segons els trobem amb verbs com ara *enviar* o *portar*.²⁷ Aquests últims verbs accepten opcionalment la interpretació de transferència de possessió.

- (36) a. L'Eladi ha donat la pinta a la Roser.
b. L'Eva ha enviat una postal al Carles.

Hi ha altres tipus de datius de transferència. En són un exemple els que seleccionen els verbs de comunicació del tipus *dir*, *preguntar* o *comunicar*, on el que es traspasa és informació. També podem incloure entre aquests verbs els que podríem anomenar verbs de transferència visual, com ara *mostrar* o *ensenyar*.

En alguns casos el datiu no expressa un receptor sinó l'origen, com a (37):

- (37) a. El cleptòman va robar una postal al quiosquer.
b. El col·leccionista va comprar una calaixera a l'antiquari.

Certs verbs de desplaçament, com ara *arribar* i *caure*, admeten un datiu de transferència, tal com mostra (38):

26. És a dir, són verbs que tenen, a més d'un subjecte i un OD, un tercer argument, el datiu. Per aquest motiu aquest datiu rep també el nom d'objecte o complement indirecte (OI).

27. Vegeu per a aquestes distincions Levin i Rappaport (2002) i la bibliografia que s'hi cita. Els verbs *deixar* i *entregar* sembla que estiguin a mig camí entre aquests dos tipus de verbs de transferència.

- (38) a. Al bibliotecari li ha caigut un voluminós llibre a sobre.
 b. A l'inculpat li ha arribat la notificació del judici tard.

Aquests datius no es poden considerar OIs atès que no són seleccionats pel verb.

Una altra forma de datiu és l'anomenat datiu benefactiu, que expressa el beneficiari (o maleficiari) de l'acció verbal:

- (39) a. El cuiner va preparar una truita al majordom.
 b. La mare va fer el treball escolar al fill.

Aquest datiu mai no és lèxic. Com s'ha observat (vegeu per exemple BRANCHADELL (1992)), el datiu benefactiu pot aparèixer quan l'entitat denotada per l'argument tema en funció d'OD experimenta un canvi d'estat, un canvi de posició o, més generalment, una transició. És a dir, el datiu benefactiu només pot aparèixer en situacions eventives.

El datiu benefactiu no expressa el receptor d'una entitat física. Tot i això, el podem interpretar com un receptor. En efecte, podem considerar que el benefactiu és un receptor que rep de manera abstracta l'entitat afectada per un canvi d'estat o de posició. Alternativament, també podem dir que rep de manera abstracta l'acció verbal. En aquest darrer sentit faria una funció oposada a la d'originador. Dóna suport a aquesta anàlisi el fet que per a la legitimació del benefactiu és condició necessària la presència d'un argument tema.

Un verb pot admetre un datiu de transferència i un datiu benefactiu, per bé que aquests datius mai no poden coaparèixer en una mateixa oració (vegeu en aquest sentit MALING (2001)). En són exemples els verbs *enviar* o *tornar*. Convé assenyalar que en aquests verbs la interpretació benefactiva del datiu es dóna quan coapareix amb un locatiu allatiu.

- (40) a. Li he enviat el llibre a Mallorca al Lluís.
 b. A la Cinta li he tornat el llibre a la biblioteca.

No sembla que els verbs que expressen transferència de possessió, com ara *donar* o *regalar*, admetin un datiu benefactiu. El motiu probablement és que el que rep una entitat en qualitat de posseïdor és

també el beneficiari.²⁸ En el cas de *donar*, podem incloure un beneficiari, però aquest es realitza com a adjunt:

(41) La Cristina va donar les flors al Josep per a la Maria.

Podem dir que un verb de transferència admet un datiu beneficiu quan el verb no expressa lèxicament que l'entitat que es transfereix passa a la possessió d'una altra persona.

Un altre tipus de datiu és el datiu possessiu. Aquest datiu expressa la persona a qui pertany l'entitat denotada per l'OD:

(42) El Jofre li ha rentat les mans a la Roser.

El datiu possessiu i el datiu beneficiu tenen propietats comunes, per bé que no són del tot idèntics. Certs verbs admeten tots dos tipus de datiu:

(43) a. L'ordenança va obrir la porta al director.
b. L'Èdgar va obrir els ulls a la seva dona.

En certs casos, el datiu beneficiu es pot interpretar simultàniament com a possessiu:

(44) La Lluïsa li_i ha rentat el vestit_i al Gabriel_i.

Convé notar que quan l'OD s'interpreta com una part del cos, el datiu forçosament s'ha d'interpretar com a datiu possessiu, mai com a datiu beneficiu.

28. El mateix passa amb el verb *robar*, probablement perquè el datiu amb valor d'origen i que representa el participant que cedeix la possessió de l'entitat, s'interpreta simultàniament com a malefactiu.

Convé assenyalar una altra propietat que distingeix els dos datius de transferència. Els arguments que actuen com a datius de transferència de possessió s'interpreten com a específics quan són indefinits (i.a), mentre que els que expressen trasllat físic poden ser inespecífics (i.b):

(i) a. He regalat aquesta màscara a un nen.
b. He enviat aquest document a un polític.

És a dir, la noció d'especificitat sembla estar relacionada en aquest cas a la possessió.

Què tenen en comú tots aquests datius que hem vist? Crec que el tret que els distingeix i els unifica en una classe més o menys homogènia és que reben la interpretació de receptors, ja sigui d'una entitat física o bé abstracta.²⁹ Corrobora aquesta conclusió el fet que no poden aparèixer dos datius simultàniament en una oració.

Una implicació de la recepció és la possessió. El fet de rebre una entitat implica, o pot implicar, entrar en possessió d'aquesta entitat. D'aquí que un receptor es pugui interpretar com a possessor, en alguns casos opcionalment i en d'altres obligatòriament. En els verbs de transferència de possessió, com ara *donar* o *regalar*, la implicació és obligatòria ja que està lexicalitzada. En canvi, en els verbs en què el datiu s'interpreta simplement com a destinatari, la implicació de canvi de possessió és opcional. Els verbs eventius que no denoten lèxicament una relació de transferència poden expressar certes relacions semàntiques, com la de beneficiari o la de possessió, mitjançant la inserció d'un datiu. En aquests casos, la relació de beneficiari o de possessió s'interpreta probablement com una extensió de la relació de transferència.

Podem considerar que el datiu benefactiu expressa la noció de transferència amb una implicació de beneficiari (o maleficiari), mentre que el datiu possessiu expressa la noció de transferència amb la implicació de possessió.

Hem proposat que l'antecedent d'una anàfora corporal amb un comportament passiu és una entitat que s'interpreta semànticament com un receptor. Així doncs, i en la mesura que un datiu s'interpreta com a receptor, pot actuar com a antecedent d'una anàfora corporal.

No només el datiu possessiu pot fer la funció d'antecedent. Els datius de transferència, quan la transferència no és física, també poden fer aquesta funció. Aquest és el cas de l'OI de *mostrar*, un verb que hem anomenat de transferència visual:

(45) La infermera li_i va mostrar la mà ferida $_i$ a la Maria $_i$.

Un altre datiu és el datiu experimentant, que tant pot ser psicològic com físic. Un exemple de datiu experimentant psicològic és (46):

29. Naturalment, queden exclosos els datius origen.

- (46) Al Jesús li van repugnar les mides altives i amenaçadores de la bandera que onejava cerimoniosa a un costat de la plaça.

Quan el datiu expressa un experimentant físic, pot actuar com a antecedent de l'anàfora corporal. Verbs com ara *picar* o *tremolar* o predicadors complexos com ara *fer mal* poden expressar una afectació endògena espontània d'una part del cos. L'antecedent és un datiu experimentant, mentre que l'anàfora corporal, semànticament un tema, actua com a subjecte:

- (47) a. Al Gabriel li pica una cuixa.
 b. Al senyor Ramon li tremola un braç.
 c. A la Sònia li fa mal el coll.

En certa manera aquests datius actuen també com a receptors, concretament són els receptors de les sensacions físiques que experimenta la part del cos denotada pel subjecte.

3.4.2. *El subjecte com a receptor: eventivitat versus estativitat*

En les situacions eventives, el subjecte pot actuar com a agent (48.a) i també com a receptor (48.b). Aquest segon cas es dona amb verbs d'experimentació física:³⁰

- (48) a. El director d'orquestra va allargar el braç esquerre.
 b. El trompetista va sentir dolor a la boca.

Si el verb expressa una situació estativa, en canvi, el subjecte pot actuar com a antecedent d'una anàfora corporal OD, que té un comportament passiu, i també d'una anàfora locativa. El verb *tenir* és un cas paradigmàtic:³¹

30. És possible que en aquest cas l'anàfora corporal sigui delimitadora i no temàtica. Deixaré sense explorar aquesta possibilitat.

31. Estudio aquest verb extensament a l'apartat 5.4.

- (49) a. El captaire tenia la mà oberta.
b. El capatàs tenia una vara a la mà.

Podem considerar que en les situacions estatives, el subjecte d'un verb transitiu es transforma en una mena d'experimentant o receptor.

Verbs com ara *amagar* poden tenir una lectura eventiva i una altra d'estativa. Les estructures argumentals d'aquests verbs canvien segons l'aspectualitat de la situació. Si és eventiva, el subjecte és un originador o agent, mentre que si es estativa, el subjecte s'entén com un experimentant o receptor.

- (50) a. El joier va amagar els diners a la caixa forta.
b. El joier amagava molts diners a la caixa forta.

A (50.a), *amagar* és parafrasejable per *posar*, mentre que a (50.b) *amagar* és parafrasejable per *tenir*.

Quan *amagar* és eventiu, es comporta com *posar*. Una anàfora corporal en funció d'OD pot tenir un comportament agentiu o bé passiu. Si és agentiu, el seu antecedent és el subjecte, mentre que si és passiu, el seu antecedent és un datiu possessiu:

- (51) a. El mag va amagar les mans sota la taula.
b. L'actriu es va amagar les cames amb un xal.

En canvi, quan *amagar* és estatiu, l'antecedent és sempre el subjecte, que s'interpreta com a receptor:

- (52) El captaire amagava les mans a la butxaca.

Hem vist que un canvi d'aspectualitat pot anar associat a un canvi en les funcions temàtiques dels arguments. Un fenomen similar han observat Ynglès (1988) i Cabré i Mateu (1998) per als verbs psicològics del tipus *molestar*.³² Aquests verbs, en l'ús eventiu, es comporten com a verbs transitius causatius. El subjecte expressa l'argument causa, que pot tenir a més un valor agentiu, mentre que

32. Vegeu també ROSSELLÓ (2002).

l'OD expressa l'argument tema, que rep una lectura de tema experimentant:

- (53) a. El soroll del pianista va molestar el veí.
b. L'acordionista va molestar els passatgers del vagó.

Quan la situació és estativa, les funcions temàtiques dels arguments es modifiquen. El subjecte perd la interpretació d'originador o causa. L'argument tema es converteix en una mena de receptor, i en alguns casos la seva funció gramatical pot canviar a la de datiu, com en el cas de *molestar*.

- (54) Al pianista li molesten els crits del seu veí.

En altres casos, com passa amb *amoïnar*, l'experimentant es continua realitzant com a OD.

- (55) Al Jordi l'amoïnen els exàmens.

3.4.3. Les anàfores corporals en funció locativa

Hem vist casos en què l'anàfora corporal fa la funció de tema. El seu antecedent pot ser un datiu o un subjecte. Una anàfora corporal també pot fer la funció de locatiu. En aquest cas l'antecedent també pot fer la funció de datiu o de subjecte. Considerem (56), en què l'anàfora és un locatiu i l'antecedent és un datiu possessiu.

- (56) El Joan li_i va posar un mocador al cap_i a la Maria_i.

Convé fer diverses observacions sobre aquesta construcció. En primer lloc, el locatiu és un argument que està seleccionat lèxicament. El motiu és que el verb *posar* és un verb ditransitiu que demana un argument meta amb funció locativa. En segon lloc, aquest argument actua com a receptor: és l'entitat que rep el mocador. Hi ha un segon receptor en la construcció, el datiu possessiu, que rep el mocador en qualitat de benefactiu o potser d'experimentant. Hi ha, doncs, dos recep-

tors, el locatiu i el datiu. Observi's que aquestes construccions admeten un datiu benefactiu quan no hi ha cap nominal inalienable:

(57) L'Ignasi li ha posat el termòmetre a la farmaciola a l'Eladi.

En aquest cas tenim també dos receptors, el locatiu i el datiu benefactiu, que és la persona que es beneficia de l'acció protagonitzada per l'Ignasi.

Probablement el nominal inalienable locatiu pot actuar com una anàfora corporal perquè representa un participant que participa d'una manera directa en la situació eventiva. Atès que té un comportament passiu, el seu antecedent ha de ser un argument receptor. A (56), l'antecedent és el datiu, que s'ha generat per la presència d'un argument tema.³³

Com es pot veure, l'argument que permet la generació del datiu, el tema, és diferent del que actua com a anàfora corporal, el locatiu. Així doncs, el datiu és el receptor de l'entitat expressada per l'OD i alhora el possessor del nominal inalienable expressat pel locatiu. En alguns casos, l'argument tema que permet l'aparició del datiu és també una anàfora corporal, com mostra (58):

(58) El policia li_i va posar les mans_i darrere el coll_i.

L'antecedent d'una anàfora corporal en funció locativa també pot ser un subjecte, tal com mostra (59):

(59) El bus ha sentit una punxada a l'esquena.

Encara ens queda una tercera estructura, aquella en què el receptor és un datiu experimentant, com a (60):

(60) A l'alpinista li fa mal al pit.

33. Una possibilitat que no exploraré aquí és considerar que aquest locatiu, en la mesura que fa de receptor o receptacle del tema, actua com una mena de tema secundari.

El subjecte de l'oració és *mal*. Es tracta d'un argument tema. L'entitat denotada, una sensació, es traspasa simultàniament al locatiu *al pit* i al datiu *a l'alpinista*. L'anàfora corporal té un comportament passiu en l'esdeveniment i, per tant, pren com a antecedent el receptor expressat pel datiu.

3.4.4. Les anàfores corporals en funció instrumental

En general, un nominal inalienable en funció instrumental té un comportament agentiu. Ara bé, podem trobar casos en què té un comportament passiu, com ja hem fet notar. (27), que repeteixo com a (61), il·lustra aquest cas:

(61) El forense li_i va cobrir els pits; a la víctima; amb les mans;.

Convé notar que aquesta interpretació de l'anàfora en funció instrumental només és possible si l'OD és també una anàfora corporal. En cas contrari, l'anàfora resulta molt forçada:

(62) ??? Li_i vaig cobrir la taca de la taula amb les mans;.

Aquests exemples semblen mostrar que un nominal inalienable instrumental, quan té un comportament passiu, no té prou força per obligar que el datiu s'interpreti com a possessor, probablement pel seu caràcter d'adjunt. Només l'argument tema i l'argument locatiu tenen força per activar el valor possessiu del datiu. Si aquest valor possessiu del datiu és activat per un altre argument, aleshores el nominal inalienable amb funció instrumental es podrà interpretar com a anàfora corporal.³⁴

34. Els instrumentals es poden dividir en dues classes, els instrumentals intermediaris (i.a) i els instrumentals facilitadors (i.b) (vegeu MARANTZ (1984) i PASCUAL (1999)):

- (i) a. Vaig perforar la placa amb la màquina de foradar.
- b. Vaig menjar la sopa amb la cullera.

En els instrumentals intermediaris, és el mateix instrumental qui realitza l'acció sota un comandament extern. En el cas de (i.a) és la màquina de foradar qui realitza l'acció de tallar; l'instrumental, quan es pot suposar que actua autònomament, pot substituir el

És a dir, en aquest cas el caràcter anafòric del nominal inalienable és parasitari d'un altre nominal inalienable anafòric, l'OD.

3.5. *El comportament agentiu de l'anàfora corporal i la noció d'originador*

Hem vist que quan el comportament d'un nominal inalienable és agentiu, l'antecedent és l'argument agent o originador, que, recordem, sempre es realitza com a subjecte. En aquest cas, podem distingir dos tipus de nominals inalienables, els que fan la funció de tema, i que es realitzen com a OD, i els que actuen com a instrumentals.

Començarem pels instrumentals. Els instrumentals requereixen sempre un subjecte agent, tant si el seu comportament és agentiu com passiu. Si el comportament és agentiu, l'antecedent és el subjecte. En canvi, quan el comportament és passiu, l'antecedent pot ser un argument receptor només de manera parasitària, tal com hem vist.

Pel que fa als nominals inalienables agentius en funció d'OD, hem vist que el seu antecedent és sempre el subjecte. Aquests nominals expressen sempre un moviment o un canvi de posició.³⁵

- (63) a. El director va aixecar el braç.
b. El lladre ha posat la mà a la caixa forta.

subjecte, tal com mostra (ii.a) En canvi, l'acció de menjar de (i.b) no la realitza la cullera: la cullera és un estri auxiliar que en cap dels casos no pot substituir el subjecte (ii.b).

- (ii) a. La màquina de foradar van perforar la placa.
b. *La cullera va menjar la sopa.

Aquesta distinció no es correspon amb la que hem proposat entre instrumentals agentius i passius. De fet, els instrumentals agentius poden actuar com a instrumentals intermediaris i com a instrumentals facilitadors:

- (iii) a. Vaig estripar el full amb els dits.
b. Vaig menjar el pollastre amb els dits.

35. Convé notar que un instrumental agentiu és incompatible amb una anàfora OD també agentiva.

- (i) *El llenyataire va aixecar una mà amb un bastó.

Aquest fet sembla donar suport a la idea defensada aquí que aquests ODs són agentius.

Convé tenir en compte que en una situació eventiva en què es produeix el moviment d'una part del cos sota les ordres del seu possessor, aquesta part del cos no es pot escindir de l'individu possessor. A (63.b), tot i que hi ha un desplaçament i un receptor (la caixa forta), és evident que aquest no té capacitat per entrar en possessió de la part del cos, atès que és inanimat (simplement és un receptacle). Per tant, el subjecte de l'oració continua en possessió de la seva part del cos. Considerem ara el verb de transferència de possessió *donar*.

(64) El secretari va donar la mà al president.

Tot i que hi ha moviment, no hi ha transferència de possessió, atesa la naturalesa de l'entitat desplaçada. Un dels trets lèxics del verb, que el datiu entra en possessió de l'entitat desplaçada, queda en suspens. D'aquí el caràcter de frase feta que té l'expressió *donar la mà*.

Hem vist que l'argument subjecte pot moure una part del cos sense perdre'n la possessió. Considerem (65). La interpretació que ens interessa és aquella en què el sintagma *del Pere* és un argument origen, no un genitiu.

(65) *El Joan ha rebut la mà del Pere.

El subjecte no pot entrar en possessió de la mà, per la naturalesa inalienable de les parts del cos. Podríem especular que aquesta propietat lèxica pot quedar en suspens, com en el cas de *donar la mà*. Això, però, no és possible, atès que implicaria que l'argument tema es mou agentivament i, per tant, que el seu possessor, l'argument origen, actua agentivament, cosa impossible. Així doncs, la inexistència de frases fetes com aquesta dóna suport a la nostra hipòtesi sobre l'anàfora corporal temàtica.³⁶

36. En una frase feta podem treure o afegir un tret semàntic. Ara bé, sembla que hi ha restriccions. No podem afegir un tret semàntic que violenti les regles gramaticals. En aquest cas, es violentaria la regla que un datiu no pot ser mai agentiu.

3.6. *L'anàfora corporal predicativa*

En aquesta apartat veurem les propietats de l'anàfora corporal predicativa, un tipus d'anàfora que consideraré que és un cas particular de l'anàfora corporal temàtica.

Els nominals inalienables també poden actuar anafòricament en estructures de naturalesa predicativa, concretament en les clàusules adverbials predicatives, introduïdes en català per la preposició *amb*, i que tenen com a funció modificar amb una circumstància de manera un argument de l'oració, ja sigui el subjecte o bé l'OD.

- (66) a. L'Andreu_i estudiava arameu amb l'esquena_i arquejada.
 b. La Cecília_i va arribar amb la cara_i cansada.
 c. La Carlota_i va veure l'Eudald_j amb les cames_{ij} encreuades.

En totes aquestes construccions, el nominal inalienable, que és l'argument de la clàusula adverbial, actua anafòricament, i el seu antecedent és l'argument que resulta modificat per la clàusula adverbial. Així, a (66.a) l'antecedent de l'anàfora corporal és el subjecte *l'Andreu*, a (66.b) és el subjecte *la Cecília*, i a (66.c) pot ser tant el subjecte *la Carlota* com l'OD *l'Eudald*.

El predicat de la clàusula reduïda pot ser un adjectiu, un participi o un SPrep locatiu. En el cas que sigui un SPrep locatiu, aleshores aquest admet també un nominal inalienable amb valor anafòric, com a (67):

- (67) Napoleó_i va escridassar un general amb el braç_i al pit_i.

L'antecedent de l'anàfora locativa és també l'argument modificat per la clàusula reduïda, és a dir, el subjecte de l'oració principal.

És possible establir un paralelisme entre les construccions predicatives d'aquest apartat i l'anàfora corporal temàtica de les situacions esdevenimentals. Considerem isoladament la clàusula reduïda i el seu subjecte de les oracions (66.b) i (67), que repeteixo com a (68.a) i (69.a):

- (68) a. La Cecília_i va arribar amb la cara cansada.
 b. La Cecília tenia/duia la cara cansada.

- (69) a. Napoleó_i va escridassar un general amb el braç_i al pit_i.
 b. Napoleó tenia/duia el braç al pit.

Podem assumir la idea defensada per alguns lingüistes (vegeu GRUBER (1965) i JACKENDOFF (1990)) que els estats denotats pels adjectius es poden interpretar com una forma abstracta d'espai i, per tant, com una forma de locatiu. Mateu (2002) va més lluny i proposa que els adjectius són noms que incorporen una preposició, és a dir, són una forma de locatiu. D'acord amb això, les dues oracions següents tindrien un paral·lelisme estructural:

- (70) a. El ratolí és feliç (= és en l'estat de felicitat).
 b. El ratolí és a la cuina (= és en la posició de la cuina).

En conseqüència, les dues oracions (68.b) i (69.b), derivades de (68.a) i (69.a), les podem considerar formades per tres arguments. Així mateix, també podem considerar una estructura triargumental la formada pels dos arguments de la clàusula reduïda predicativa i el seu subjecte a (68.a) i a (69.a). Atès que expressen situacions estatives, els nominals inalienables que ocupen les posicions de la clàusula reduïda tenen tots un comportament passiu. El seu antecedent ha de ser un receptor, i aquesta és la funció temàtica que fa el subjecte de la predicació adverbial estativa, que alhora és el subjecte de la predicació eventiva associada.

Hem vist que la clàusula reduïda admetia dues anàfores corporals. Atès que la clàusula reduïda pot tenir dos antecedents, el subjecte i l'OD de l'oració, es podria donar el cas que cada anàfora corporal de la clàusula reduïda triés un antecedent diferent. Ara bé, això no és així, cosa que dóna suport a la nostra anàlisi tant d'aquestes estructures com de l'anàfora corporal en general:

- (71) *La Cristina_i va rentar l'Alexandre_i amb una mà_i a l'esquena_i.

Si la nostra anàlisi d'aquestes construccions és correcta, podem dir que l'anàfora corporal predicativa és una variant de l'anàfora corporal temàtica.

3.7. La noció de preeminència

Una de les propietats de les oracions amb més d'un argument és que un d'aquests sol ser més preminent que els altres. En les construccions transitives, l'argument representat pel subjecte és el més preminent. És el que s'anomena argument extern.³⁷

(72) El corredor va saltar la barrera.

A (72) el subjecte *el corredor* és preminent respecte a l'OD *la barrera*.

Alguns verbs intransitius poden tenir dos arguments, el subjecte més un datiu o un locatiu. Els verbs psicològics intransitius del tipus *agradar* tenen a més del subjecte un datiu. El datiu és més preminent que el subjecte, que representa la funció temàtica de tema. Belletti i Rizzi (1988) consideren que aquest datiu és un argument extern, igual que el subjecte de la construcció transitiva de (73):

(73) Als caçadors no els agrada el peix.

En català, aquesta preeminència té efectes en l'ordre de paraules. En un ordre no marcat, l'argument més preminent precedeix el verb, mentre que els altres el segueixen. Això explica que en oracions com (73) el datiu precedeixi el subjecte.

Així mateix, en les oracions relatives, l'argument més preminent pot aparèixer en posició preverbal, però no un de no preminent:

(74) a. A l'Anna li va agradar el pastís que la seva mare havia preparat.
b. *Van detenir el noi que la paperera l'havia incendiada.

(75) a. El braç que el metge li va operar a la Consol és el dret.
b. *El braç que a la Consol li va operar el metge és el dret.

(76) a. El braç que a la Sònia li picava és el dret.
b. ?*La noia a qui el braç li picava és la Sònia.

37. Williams (1980) és l'introduïdor d'aquesta noció. Vegeu també LEVIN I RAPAPORT (1995).

És possible que aquesta preeminència sintàctica es correspongui amb una preeminència semàntica. Alguns autors han proposat que els papers temàtics s'ordenen jeràrquicament de més a menys preeminent. Jackendoff (1972) i Grimshaw (1990) proposen que l'agent és més preeminent que la meta, i que la meta és més preeminent que el tema:

(77) Agent > meta > tema

Substituint la funció de meta per la de receptor animat, tenim:

(78) Agent > receptor animat > tema

GRUBER (1965) proposa que l'argument central d'una oració és el tema. Podem considerar, doncs, que la preeminència està relativitzada a un argument, el tema. Així, tindriem que el receptor animat és més preeminent que el tema, i que l'agent és també més preeminent que el tema (recordem que el terme d'agent és intercanviable en aquesta discussió pel d'originador).

(79) Agent > tema
Receptor animat > tema

En el que segueix, i per comoditat, utilitzaré el terme datiu per referir-me al receptor animat, tot i que ja sabem que certs subjectes actuen també de receptors. En una estructura amb un agent i un tema, o un datiu i un tema, els arguments preeminents seran l'agent i el datiu. Això és el que il·lustren les oracions de (80.a) i (80.b).³⁸

(80) a. El ratolí va rosegat els barrots de la gàbia.
b. A l'esquirol li va caure una pinya al cap.

Què passa quan trobem els tres arguments en una oració, l'agent o originador, el tema i el datiu?

38. Fernández-Soriano (1999) proposa tractar el datiu *a l'esquirol* d'estructures com la de (80.b) com a argument extern. Aquí en comptes d'utilitzar la noció d'argument extern parlo d'argument preeminent.

- (81) El científic va lliurar els documents secrets a l'espia.

Hi ha dos arguments preeminents respecte al tema: l'agent i el datiu, per bé que en termes absoluts el més preeminent és l'agent. Això explica que l'agent sigui l'argument preverbal en un ordre no marcat.³⁹

Considerem de nou les oracions estatives de (54) i (55), que repetixo com a (82):

- (82) a. Al pianista li molesten els crits del seu veí.
b. Al Jordi l'amoïnen els exàmens.

Podem comparar aquestes construccions amb les de (83), que són les corresponents versions causatives o eventives:

- (83) a. Els crits del seu veí van molestar el pianista.
b. Els exàmens van amoïnar l'estudiant.

Per què s'intercanvien les posicions dels arguments? Analitzaré únicament el cas de *molestar*. El d'*amoïnar* és similar. A (83.a) el subjecte té un valor d'originador o causa, mentre que l'OD expressa el tema, que s'interpreta com un experimentant. L'originador o causa és preeminent respecte al tema, d'aquí que aparegui en primera posició. En canvi, a (82.a) les relacions temàtiques canvien. El que a (83.a) és un tema ara és més aviat un receptor (d'aquí probablement que es realitzi com a datiu i no com a OD), mentre que el participant que actua

39. En la forma com es lexicalitzen les relacions temàtiques sembla que es dona també l'efecte de preeminència. En general, els verbs que expressen transferència com ara *donar* lexicalitzen tres arguments: l'agent o originador, el tema o entitat transferida i el receptor. En els verbs de recepció com ara *rebre* només se'n lexicalitzen dos, el receptor i el tema o entitat transferida. En un verb com *donar* l'agent o originador és l'argument preeminent i es projecta com a subjecte. En canvi, en el cas de *rebre* l'argument preeminent és el receptor i es projecta també com a subjecte. Pel que fa al verb *rebre* convé assenyalar que l'argument origen es realitza com a complement introduït per la preposició *de* i no per la partícula dativa *a*.

(i) La Montserrat ha rebut elogis del Jordi.

Probablement la impossibilitat d'un datiu es deu al fet que ja hi ha en l'estructura argumental un receptor, que es realitza com a subjecte.

com a originador a (83.a) ara és un tema. El receptor és més preminent que el tema i, per tant, apareix en posició preverbal.⁴⁰

Aquestes estructures són un important banc de proves gramatical. Si les relacions temàtiques proposades són les correctes, podem observar com es resolen sintàcticament les relacions de preeminència entre un originador i un tema d'una banda, i entre un datiu i un tema de l'altra. En el primer cas l'originador resulta preminent respecte al tema, i en el segon cas el datiu també resulta preminent respecte al tema. Es confirma, doncs, que les relacions de preeminència són relacions entre parelles d'arguments.⁴¹

Un canvi de funcions temàtiques no necessàriament implica un canvi de preeminència entre els arguments. En el cas de *rebre*, un OD animat canvia la funció temàtica del subjecte.

- (84) a. El presoner va rebre una carta.
b. El conseller va rebre els dirigents sindicals.

Si l'OD és inanimat, el subjecte és un receptor, mentre que si és animat, és un agent. Tant si és receptor com si és agent, la seva funció temàtica és preminent respecte al tema, que és l'OD en tots dos casos. D'aquí que no hi hagi canvi d'ordre dels arguments.

Hem vist que la tria de l'antecedent de l'anàfora corporal que actua com a argument tema (o locatiu) està en funció de si el seu comportament és agentiu o passiu. Si és agentiu, l'antecedent és l'agent-originador. Així mateix, si és passiu, l'antecedent és un receptor. Respecte al tema, tant l'agent com el receptor són arguments més preeminents. D'altra banda, podem considerar que en la relació part-tot, el tot és més preminent que la part. Tant l'agent com el datiu expressen el participant que denota el tot, mentre que el tema expressa

40. Per a la idea de preeminència, vegeu GRIMSHAW (1990). En el cas d'*amoïnar* l'OD no es transforma en datiu, tot i que passa a una posició preverbal. Crec que a (82.b) l'OD s'interpreta també com a receptor, és a dir, rep la mateixa interpretació que el datiu de (82.a). El pas d'OD a datiu està subjecte a variacions dialectals i, en alguns casos, fins i tot idiolectals. La normativa catalana actual, per exemple, no l'accepta. No tinc cap explicació de per què el canvi de funció gramatical no és sistemàtic en canviar la funció temàtica.

41. Vegeu GRIMSHAW (1990) per a aquesta mateixa idea.

el participant que denota la part. Veiem que es dóna la següent correspondència: l'argument més preeminent en la dimensió temàtica denota el participant més preeminent en la dimensió part-tot. No crec que aquesta correspondència sigui casual. L'anàfora corporal va a buscar aquell antecedent que és més preeminent en la dimensió temàtica, el qual denota alhora el participant més preeminent en la dimensió part-tot.

3.6. Propietats generals de l'anàfora corporal temàtica

Una de les característiques dels nominals inalienables és la seva incapacitat per actuar referencialment de manera independent. Per denotar un referent, s'han d'associar amb el seu possessor. En català trobem dues maneres de fer-ho: mitjançant un pronom possessiu o un genitiu, com mostra (85), i mitjançant una relació anafòrica amb un participant d'una situació esdevenimental, com mostra (86), en un mecanisme que he anomenat anàfora corporal temàtica.

- (85) a. Al pintor li agradaven els ulls de la model.
b. L'actriu va parlar dels seus cabells.

- (86) a. L'atleta va alçar el puny.
b. El barber va tallar els cabells al client.

Adaptant idees de Dowty (1991), he considerat que un participant en una situació esdevenimental pot tenir dos tipus de comportament, un d'agentiu i un altre de passiu. Quan el comportament és agentiu, l'antecedent és l'argument agent o originador. Si el comportament és passiu, l'antecedent és un argument receptor. En tots dos casos, l'antecedent proporciona la referència al nominal inalienable.

Hem vist que en una oració hi pot haver dues esferes, l'agentiva i la passiva. Ara bé, en una situació esdevenimental hi pot haver més de dos participants, i hi pot haver també més de dos nominals inalienables. Per exemple, podem tenir dos nominals inalienables amb un comportament passiu que tinguin possessors diferents. Com que l'estructura oracional permet un sol antecedent argumental, el pos-

essor de l'altre nominal inalienable s'haurà d'expressar en forma de genitiu o de pronom possessiu. Un exemple del que diem són les oracions de (87):

- (87) a. A la Maria_i li_i vaig posar al front_i la mà del Pere.
b. Al Pere_i li vaig posar la mà_i al front de la Maria.

Hi ha certs paral·lelismes entre l'anàfora corporal i la reflexiva. En l'anàfora reflexiva sintàctica tenim un participant que realitza dues funcions temàtiques:

- (88) a. El taxista_i s_i'ha mirat al mirall.
b. El banquer es_i va prestar a si mateix_i 100 000 euros.

Una propietat identificadora d'aquesta relació és que un dels arguments és agentiu (l'agent) i l'altre passiu (un tema com a (88.a) o una meta com a (88.b)).⁴²

En l'anàfora corporal tenim dues funcions temàtiques i dos participants. Els participants, però, estan relacionats per una relació part-tot, de manera que podem dir que des del punt de vista referencial constitueixen una sola entitat complexa. Pel que fa a les funcions temàtiques que realitzen, i a diferència del que passa amb l'anàfora reflexiva, aquestes han de ser o bé agentives o bé passives.

La diferència entre comportament agentiu i comportament passiu d'una anàfora corporal s'associa a significats diferents de l'oració. Aquestes diferències s'observen en verbs que expressen, o són susceptibles d'expressar, el moviment d'una part del cos. Hem vist també que una modificació aspectual de l'oració dóna lloc a relacions temàtiques diferents i a canvis en les relacions entre les anàfores corporals i els seus antecedents.

El mecanisme de l'anàfora corporal posa en relleu les complexitats de l'estructura oracional. En el terreny semàntic hem identificat diverses dimensions: la temàtica o esdevenimental, l'agentiva, la de

42. Podem fer coreferents el tema i la meta, però en aquest cas l'anàfora reflexiva no és sintàctica sinó lèxica, tal com mostra l'absència de clític reflexiu:

- (i) El Joan va presentar la Maria_i; a si_i mateixa.

possessió, la de part-tot i la de preeminència. Aquestes dimensions s'interrelacionen entre elles i amb l'estructura sintàctica. Incardinada en la doble dimensió semàntica i sintàctica trobem l'anàfora corporal. Mitjançant unes regles simples que utilitzen propietats ja existents, l'anàfora corporal permet la identificació mecànica de l'antecedent o possessor d'un nominal inalienable.

4. L'ANÀFORA CORPORAL DELIMITADORA

A l'apartat anterior hem vist el mecanisme d'anàfora corporal que hem anomenat temàtica, i en la qual hem inclòs com un subtipus l'anàfora corporal predicativa. En aquest apartat veurem un altre mecanisme, l'anàfora corporal delimitadora.

Una anàfora corporal pot fer la funció argumental de locatiu. En certes estructures l'anàfora corporal fa la funció de locatiu, però com a adjunt. En aquest cas, l'antecedent és l'OD, si l'oració és activa:

- (89) a. Uns intrusos van ferir el conserge al cap.
 b. Un desconegut va colpejar el guàrdia al maluc.
 c. El cirurgià va operar el pilot de motos al canell dret.

Si passivitzem aquestes oracions, l'antecedent passa a ser el subjecte:

- (90) a. El conserge va ser ferit al cap.
 b. El guàrdia va ser colpejat al maluc.
 c. El pilot de motos va ser operat al canell dret.

En aquests exemples el nominal inalienable té un comportament passiu i no agentiu. Ara bé, podem considerar aquests ODs com a receptors, igual com un datiu possessiu? I el locatiu, és també un receptor? La resposta sembla en tots dos casos negativa. Hem vist que quan l'anàfora corporal té un comportament passiu, l'afectació de la part es traspasa al tot, que és representat per l'argument receptor. En els exemples de (90), en què l'anàfora corporal actua com a locatiu adjunt, el sentit de l'afectació s'inverteix. L'argument sobre el qual recau l'afectació expressada pel verb és l'OD, que representa el tot. La fun-

ció del locatiu és delimitar aquesta afectació. Podem dir que en aquestes construccions l'afectació del tot es traspasa a la part. Aquesta forma d'anàfora corporal l'anomeno, doncs, delimitadora.

Alguns verbs com ara *ferir*, *colpejar* o *operar* admeten la doble construcció, mentre que verbs com *rentar* o *fregar* només admeten l'anàfora corporal temàtica:

- (91) a. El va ferir a la cama.
b. Li va ferir la cama.

- (92) a. *El va rentar a la cara
b. Li va rentar la cara

Es tracta d'una alternança de naturalesa semàntica, no sintàctica. Les diferències de significat provenen de les diferències que s'estableixen en les relacions argumentals.

Un fet que sembla demostrar que aquesta forma d'anàfora corporal no és de naturalesa temàtica l'ofereix l'anglès. L'anglès és una llengua que no disposa del mecanisme de l'anàfora corporal temàtica. El possessor de la part del cos s'ha d'expressar mitjançant un genitiu o un pronom possessiu. Tanmateix, en aquesta construcció el nominal inalienable pot actuar anafòricament, tal com mostra (93):

- (93) Peter hit Mary_i on the face_i.

Un cas especial ens l'ofereix el verb *rebre*. Aquest verb accepta una anàfora corporal en funció locativa, tal com mostra (94):

- (94) El caçador va rebre una ferida a la cama.

Probablement, el subjecte de (94) pot rebre o bé la interpretació de receptor o bé la de tema (és l'argument afetat). Si és així, l'anàfora corporal es pot interpretar com a temàtica o com a delimitadora. El fet que en anglès aquestes construccions admetin opcionalment un pronom possessiu dóna suport a aquesta explicació:

- (95) The hunter received a wound in the leg/in his leg.

5. CASUÍSTICA DE L'ANÀFORA CORPORAL

En aquest apartat analitzaré el comportament de l'anàfora corporal en diferents verbs a partir de les nocions que hem vist.

5.1. *Els verbs de moviment*

Com hem assenyalat, en els verbs que expressen moviment l'anàfora té un comportament agentiu si no hi ha un datiu:

(96) El Jordi ha aixecat el braç.

Si introduïm un datiu possessiu, l'anàfora corporal passa a tenir un comportament passiu.

(97) El Jordi li va aixecar el braç.

Ara bé, el datiu pot tenir una interpretació diferent de la possessiva. Així, podem haver aixecat el braç en direcció al Jordi. En aquest cas, el datiu s'interpreta probablement com a benefactiu:

(98) El Jordi li va aixecar la mà al Pere.

El verb de desplaçament *anar*, de naturalesa intransitiva, associat al verb causatiu *fer* o *deixar*, poden formar una perífrasi que s'interpreti com un verb de moviment. Aquesta perífrasi admet com a argument tema una anàfora corporal amb un comportament agentiu:

- (99) a. L'actor feia anar molt les mans.
b. El defensa li va deixar anar el colze al davanter

5.2. *Els verbs ditransitius locatius*

Els verbs ditransitius locatius admeten dues anàfores corporals, una en funció d'OD i l'altra en funció locativa. La tria de l'antecedent

de les dues anàfores està regulada per les regles que hem vist. En alguns casos, l'oració pot resultar ambigua entre una interpretació passiva i una d'agentiva de l'anàfora en funció d'OD.

(100) Napoleó es va posar una mà al pit.

- (101) a. Napoleó_i es_r va posar una mà_i al pit_r.
 b. Napoleó_i es_r va posar una mà_r al pit_r (amb l'ajuda de l'altra mà_i).

En la interpretació de (101.a), Napoleó va dirigir la seva mà al pit, mentre que en la de (101.b), amb una mà es va posar l'altra al pit.

Si incloem en la construcció una anàfora en funció instrumental, aleshores la interpretació agentiva de l'OD queda filtrada. Per aquest motiu, (102.a) no és ambigua: només té la interpretació de (102.b), en què l'OD té un comportament passiu:

- (102) a. El Jordi es va posar un peu sobre la cuixa amb les mans.
 b. El Jordi_i es_r va posar un peu_r sobre la cuixa_r amb les mans_r.

5.3. Els verbs de transferència visual

Els verbs de transferència visual com ara *mostrar* o *ensenyar* admeten un doble comportament actiu i passiu de l'anàfora corporal en funció d'OD. Considerem (103):

- (103) a. La Mireia_i va mostrar l'esquena_r.

Quan no hi ha un datiu, la part del cos que s'exhibeix sembla que realitzi un moviment. En aquest cas té un comportament agentiu. En canvi, quan hi ha un datiu, el comportament pot ser tant agentiu com passiu:

(104) El metge li va mostrar la cicatriu al pacient.

- (105) a. El metge_i li_j va mostrar la cicatriu_i al pacient_r.
 b. El metge_i li_j va mostrar la cicatriu_r al pacient_r.

En la interpretació agentiva, «dirigim» la part del cos en direcció al pacient. En canvi, en la interpretació passiva, entenem que el metge descobreix la ferida que té el pacient perquè aquest la pugui veure.

5.4. *El verb tenir*

El verb *tenir* és un verb típicament estatiu. Hi ha hagut un llarg debat sobre la seva estructura sintàctica. Aquí proposaré tractar-lo com un verb ditransitiu, a l'estil dels verbs ditransitius locatius.⁴³ La característica de *tenir* és que l'argument locatiu pot alternar amb un adjectiu:

- (106) a. El Jaume tenia un llibre al prestatge.
b. El Jaume tenia el llibre obert.

Igual que en els verbs ditransitius locatius, tant el tema com el locatiu poden ser anàfores corporals:

- (107) a. L'Òscar té el nas molt inflat.
b. La Griselda tenia el braç al pit.

Atès que tots dos arguments són passius, i el subjecte s'interpreta com a experimentant o receptor, l'antecedent és el subjecte.

Naturalment, és possible un nominal inalienable no anafòric tant en funció d'OD com de locatiu, tal com mostra (108):

- (108) a. El Joan tenia les mans de la Maria entre les seves.
b. El Joan tenia les mans a la falda de la Maria.

43. Els verbs ditransitius locatius admeten que el locatiu alterni amb un adjectiu:
(i) El foc va posar el ferro incandescent.

Una altra forma d'analitzar aquestes construccions és considerar que l'OD i el predicat constitueixen una clàusula reduïda, de naturalesa similar a la de les clàusules adverbials predicatives que hem vist. Per a una anàlisi d'aquest tipus, vegeu per exemple PICALLO i RIGAU (1999). En aquest cas recorreriem al mecanisme de l'anàfora predicativa, que ja hem vist. Els resultats que s'obtenen són idèntics.

Tot i ser estatiu, el verb *tenir* admet una interpretació agentiva quan s'associa a un clíctic reflexiu, ja que aquest tipus d'anàfora el que fa és relacionar un argument passiu amb un d'agentiu. D'alguna manera, el reflexiu «força» la interpretació agentiva de *tenir*:

(109) El Francesc es té a si mateix.

També podem donar un significat agentiu al subjecte de *tenir* si introduïm un datiu possessiu:

(110) El Joan_i li_j tenia les mans_i al coll_j.

5.5. *El verb sentir*

Un verb amb un comportament similar al de *tenir* és *sentir*. Igual que *tenir*, podem considerar que és ditransitiu. Considerem els exemples següents:

- (111) a. La Isabel sentia els dits garratibats.
 b. La Teresa_i sentia dolor a l'esquena_j.
 c. La Margarida sentia el cor al pit.

L'antecedent de l'anàfora corporal, tant la que fa funció d'OD com la que fa funció locativa, és el subjecte.

El verb *sentir* admet en alguns casos un clíctic reflexiu anafòric amb el subjecte:

- (112) a. Un cop passats els efectes de l'anestèsia, el Jordi va sentir de nou les mans.
 b. Un cop passats els efectes de l'anestèsia, el Jordi es va sentir de nou les mans.

Probablement l'origen del contrast és que a (112.a) *sentir* té un sentit passiu mentre que a (112.b) té un sentit agentiu. A (112.b), doncs, *sentir* és parafrasejable per *escoltar*.

5.6. *El verb dur*

El verb *dur*, igual que els verbs ditransitius locatius, permet expressar el moviment d'una part del cos. Quan ho fa, el moviment és controlat per l'agent *i*, per tant, té un comportament agentiu.

(113) El conductor_i va dur immediatament les mans_i al volant.

El nominal inalienable en funció locativa té un comportament estatiu *i*, per tant, requereix com a antecedent un argument receptor:

(114) Napoleó_i es_i va dur una mà_i al pit_i.

Un exemple d'aquesta estructura és la frase feta *dur-se les mans al cap*.

Per una restricció de naturalesa lèxica, l'anàfora en funció de tema no pot tenir un comportament passiu quan el verb és eventiu:

- (115) a. *El professor de conduir li_i va dur les mans_i al volant.
b. *El conductor_i es_i va dur una mà_i al volant.

Així mateix, l'antecedent del locatiu ha de ser un datiu anafòric amb el subjecte. Compareu (116) amb (114):

(116) *El sastre li_i va dur el barret al cap_i.

El verb *dur* pot tenir també un ús estatiu. En aquest cas, el nominal inalienable en funció d'OD tindrà un comportament passiu, igual que el que fa la funció de locatiu. En aquesta lectura, el subjecte rep la interpretació de receptor o experimentant, i per tant serà l'argument que actuarà com a antecedent.

- (117) a. El pianista_i duia el braç_i dret escaiolat.
b. Durant la recepció, Napoleó_i va dur en tot moment una mà_i al pit_i.

5.7. *El verb amagar*

Amb el verb *amagar*, els nominals inalienables en funció d'OD poden tenir un comportament tant agentiu com passiu, tal com ja hem vist:

- (118) a. El pisp_i va amagar les mans_i.
 b. El pisp_i es_i va amagar les mans_i.

El tipus de comportament del nominal inalienable incideix en el significat d'*amagar* atès que varia la naturalesa de l'acció denotada. A (118.a), entenem que el pisp_i ha desplaçat les mans per amagar-les, mentre que a (118.b) el pisp_i simplement s'ha cobert les mans amb alguna cosa.

Certs arguments complementaris poden desambiguar l'oració. Així, un complement locatiu afavoreix la interpretació agentiva de l'anàfora:

- (119) a. El pisp_i va amagar les mans_i en un sac.
 b. *El pisp_i es_i va amagar les mans_i en un sac.

En canvi, la inserció d'un complement instrumental afavoreix la segona interpretació:

- (120) a. El pisp_i es_i va amagar les mans_i amb un sac.
 b. *El pisp_i va amagar les mans_i amb un sac.

El complement locatiu pot contenir un nominal inalienable. En aquest cas, l'antecedent haurà de ser un datiu possessiu. L'anàfora OD pot tenir un comportament tant agentiu com passiu.

- (121) El pisp_i es_i va amagar les mans_{i/I'} darrere l'esquena_i.

En els exemples que hem vist el verb està utilitzat eventivament. Si l'ús és estatiu, els nominals inalienables objecte i locatiu tenen un comportament passiu. El seu antecedent serà un receptor o experi-

mentant, que en aquest cas serà el subjecte, que rep precisament aquesta interpretació:

(122) El pisp*_i*, amagava les mans*_j* sota l'aixel·la*_j*.

6. L'ANÀFORA CORPORAL I L'AMBIGÜITAT

El mecanisme de l'anàfora corporal, tot i la seva complexitat, té un avantatge respecte a la pronominalització possessiva, l'altre mecanisme, que permet determinar el possessor del nominal inalienable: és menys ambigu. Utilitzant una distinció gramatical de naturalesa semàntica, la distinció entre comportament agentiu i comportament passiu, és possible fixar el possessor del nominal inalienable com un dels participants de la situació esdevenimental descrita pel verb.

En anglès, la relació anafòrica és de naturalesa pronominal. En conseqüència, una oració com la següent és ambigua, atès que el pronom pot prendre com a antecedent tant *John* com *Peter*:

(123) John_i says that Peter_j washed his_{i/j} hands.

En català, en canvi, el mecanisme de l'anàfora corporal temàtica desfà aquesta ambigüitat, com ho mostra el fet que hem de recórrer a dues construccions diferents:

(124) a. El Joan_i diu que el Pere_j s'_jha rentat les mans_j.
b. El Joan_i diu que el Pere_j li_i ha rentat les mans_j.

El mecanisme de l'anàfora corporal ens força a especificar el comportament agentiu o passiu de l'anàfora corporal, cosa que ens permet en certs casos fer precisions que altrament quedarien a mans del context pragmàtic. En els verbs que expressen un canvi d'estat o una simple afectació, aquesta distinció no és operativa atès que l'antecedent de l'anàfora corporal sempre serà un receptor, generalment un datiu possessiu:

- (125) La mainadera li va rentar les mans a la criatura.

En canvi, amb verbs que expressen moviment, la presència d'un datiu possessiu ens indicarà la naturalesa del moviment:

- (126) a. L'aixecador de pesos ha alçat el braç.
b. L'aixecador de pesos s'ha alçat el braç.

Si utilitzéssim el mecanisme de la pronominalització, la construcció resultaria ambigua, tal com passa en anglès:

- (127) The weight lifter_i raised his_i arm.

La capacitat desambiguadora no és absoluta. Com hem vist en els verbs ditransitius locatius, l'OD tema pot tenir dos antecedents, el subjecte i el datiu possessiu:

- (128) La Marta_i li_j va posar la mà_{i/j} al pit_j.

Naturalment, la interpretació variarà segons l'antecedent triat. L'emissor construirà l'oració d'acord amb les regles que regulen l'anàfora corporal, mentre que el receptor haurà de desambiguar-la d'acord amb el context pragmàtic.

Amb certs verbs, com en el cas d'*amagar*, la presència o no del datiu possessiu ens servirà per discriminar entre dues interpretacions possibles, una en què expressa moviment i una altra en què no:

- (129) a. El mag es va amagar la mà.
b. El mag va amagar la mà.

En certs casos, l'obligació d'indicar el caràcter agentiu o passiu del nominal inalienable ens permet discernir entre una lectura eventiva i una d'estativa.

- (130) a. Durant el concert, el cantant es va dur la mà a l'aixel·la.
b. Durant el concert, el cantant va dur la mà a l'aixel·la.

Convé assenyalar que en portuguès, que mostra un comportament de l'anàfora corporal similar al del català, el datiu possessiu s'elideix quan és reflexiu.⁴⁴

(131) João lava as mãos

Representa un augment de l'ambigüitat? En principi no gaire. L'anàfora corporal dels verbs transitius de canvi d'estat s'interpreta sempre com afectada exògenament, de manera que el seu antecedent hauria de ser un argument receptor. L'elisió del clíctic reflexiu, doncs, fa desaparèixer l'argument receptor, però no fa augmentar l'ambigüitat. Sempre que el datiu possessiu i el subjecte fan referència a participants diferents, el datiu apareixerà. Quan no apareix, s'entén que l'antecedent és el subjecte.

Un cas en què pot aparèixer ambigüitat és en els verbs que expressen un moviment d'una part del cos, com a (132.a). Cal tenir en compte, però, que (132.a) en la interpretació passiva resulta molt forçada i no és gens habitual, fins i tot estranya. Com se m'ha observat, aquestes construccions resulten més naturals si van acompanyades d'un complement instrumental com a (132.b). Per tant, l'elisió del clíctic reflexiu no implica necessàriament un augment de l'ambigüitat. En portuguès, doncs, serà l'aparició de l'instrumental el que ens indicarà que l'argument tema té un comportament passiu:

- (132) a. O João levantou a mão esquerda.
b. O João levantou a mão esquerda com a ajuda da direita.

El mateix tipus d'ambigüitat pot aparèixer amb els verbs ditransitius locatius, com a (133).

(133) Napoleó es va posar la mà al pit.

La supressió del clíctic reflexiu en portuguès deixa les coses iguals, ja que la interpretació passiva de l'OD és estranya.

44. Totes les dades del portuguès són d'Anabela Gonçalves (comunicació personal). Vull agrair també a Sonia Gómez la discussió d'aquestes dades.

(134) Napoleão pôs a mão no peito.

En altres casos, com el dels diversos sentits del verb *amagar* a (129), la desambiguació vindrà determinada pel context.

Que el mecanisme de l'anàfora corporal doni lloc a ambigüitats no és en si mateix un problema. De fet, la mateixa anàfora reflexiva presenta ambigüitats. Aquesta forma d'anàfora relaciona un argument tema o meta amb l'argument agent. Ara bé, quan el verb admet un tema i una meta animats, com ara *presentar*, aleshores poden sorgir els problemes. Així, (135) té dues interpretacions, segons si entenem que el constituent *a la Maria* és un OD o un OI:⁴⁵

(135) El Jordi es va presentar a la Maria.

En una interpretació, entenem que el Jordi s'ha fet a si mateix la presentació d'ella. En l'altra, ell s'ha dirigit a la Maria i ha fet davant d'ella la presentació d'ell.

Abans d'acabar aquest apartat sobre l'ambigüitat, voldria donar una explicació de caràcter especulatiu sobre l'anàfora corporal en portuguès. Probablement, en portuguès en les construccions eventives, un nominal inalienable té la capacitat d'actuar com una mena d'anàfora reflexiva lèxica. Així, quan el nominal inalienable és parcialment correferent amb el subjecte, pren aquest com a antecedent i, per tant, el subjecte actua com a possessor.⁴⁶ En el cas que no hi hagi correferència parcial, aleshores s'introdueix a l'estructura un datiu possessiu. Naturalment, això passarà únicament quan l'anàfora corporal tingui un comportament passiu, ja que sempre que és agentiu l'antecedent és el subjecte. Aquesta explicació donaria compte de l'absència del clític reflexiu en construccions com les de (132) i (134). En el cas que l'oració no tingui un argument originador o agent, aleshores l'antecedent de l'anàfora és sempre l'argument receptor, tant si es realitza

45. Aquesta ambigüitat només es dona en aquells dialectes que admeten els ODs animats introduïts per la partícula dativa *a*.

46. Parlo de correferència parcial ja que la correferència s'estableix entre un individu i una part d'aquest individu.

com a datiu o bé com a subjecte. En aquests casos, convé assenyalar, és impossible la presència d'un clític reflexiu.⁴⁷

7. ELS FONAMENTS GRAMATICALS DE L'ANÀFORA CORPORAL

Una pregunta que un es fa en reflexionar sobre l'anàfora corporal és aquesta: en quines propietats gramaticals descansa aquest mecanisme? Crec que les propietats són bàsicament dues. Una ja l'hem esmentada, la distinció gramatical entre arguments amb un comportament agentiu i arguments amb un comportament passiu. Aquesta és una distinció operativa en la llengua, ja que és a la base d'un altre tipus d'anàfora, l'anàfora reflexiva sintàctica, i també en l'operació sintàctica de passivització. Recordem que en l'anàfora reflexiva el que es fa és vincular una funció temàtica agentiva (l'agent o originador) amb una de passiva (el tema o la meta), de manera les dues funcions recauen en un mateix participant.

La segona propietat necessària per a l'anàfora corporal és l'existència del datiu possessiu. A la nota 24 hem argumentat que el datiu és introduït per una partícula dativa. És l'existència de la partícula dativa, diferent de la preposició al·lativa, el que permet expressar el

47. Podríem especular que en oracions com les de (132) i (134) el clític reflexiu hi és implícit o subjacent i, per tant, el mecanisme que regula l'anàfora és el que hem proposat per al català. Hi ha una prova en contra d'aquesta suposició. En català, el clític *se* d'una impersonal pronominal genèrica pot servir d'antecedent a una anàfora corporal agentiva, tal com mostra (i):

(i) Quan s'aixeca el braç en una reunió s'ha de saber el que es vol dir.

En canvi, no pot servir d'antecedent a una anàfora corporal passiva, atès que el clític *se* no pot ser simultàniament reflexiu i impersonalitzador:

(ii) *Quan es renten les mans, cal utilitzar un bon sabó.

En portuguès, la traducció de (ii) és gramatical:

(iii) Quando se lavam as mãos, deve-se utilizar um bom sabonete.

La conclusió que es pot extreure d'aquest contrast és que l'antecedent de l'anàfora corporal a (iii) és directament el subjecte, i no un clític reflexiu subjacent. N'és una prova el fet que l'elisió de l'OD *as mãos* dona lloc a una construcció agramatical.

datiu benefactiu com un argument oracional i no com un adjunt (és a dir, introduït per la preposició *per a*), i el que també fa possible l'existència del datiu possessiu. Gràcies al datiu possessiu es pot expressar com un argument l'antecedent d'una anàfora corporal amb comportament passiu.

És, doncs, la conjunció d'aquestes dues propietats el que fa possible l'existència de l'anàfora corporal. El datiu possessiu permet establir una oposició entre els arguments que tenen un comportament passiu: l'afectat (tema o locatiu) i el receptor. Així mateix, entre els arguments amb un comportament agentiu, també es pot establir una oposició: entre el tema i l'originador.⁴⁸

Considerem l'anglès. Aquesta llengua no té anàfora corporal temàtica. El motiu pot ser que no distingeix gramaticalment entre comportament agentiu i comportament passiu, i que no disposa de datiu possessiu pel simple motiu que no té partícula dativa.⁴⁹ Sense aquests dos requisits no és possible l'anàfora corporal temàtica. En anglès, l'anàfora corporal se circumscriu al delimitador locatiu. Això és indicatiu que aquest fenomen és de naturalesa diferent.

7. RESUM

En aquest article he defensat que els nominals inalienables es poden comportar com a anàfores corporals quan fan la funció de tema (o de locatiu). Hem vist que la determinació de l'antecedent d'una anàfora corporal depèn del tipus de comportament. Si és agentiu, l'ante-

48. Koenig (1999) exigeix únicament que perquè s'estableixi la relació anafòrica entre dos arguments aquests han de tenir les mateixes implicatures verbals, ja siguin agentives o passives. Costa de veure que si no hi ha algun tipus de propietat addicional que distingeixi entre ells els arguments amb comportament agentiu o els arguments amb comportament passiu es pugui establir algun tipus de relació. En sintaxi, les relacions no són entre iguals, sinó entre constituents amb alguna diferència.

49. Dues són les raons que fan presumir que l'anglès no distingeix gramaticalment entre comportament agentiu i passiu: no té anàfora reflexiva sintàctica i l'operació de passivització no està restringida per l'agentivitat. D'altra banda, Levin i Rappaport (2002) argumenten que la partícula que introdueix el datiu de transferència és la preposició al·lativa *to*. Per aquest motiu, si el datiu expressa origen s'introdueix amb la preposició *from*, i si és benefactiu, la preposició que s'utilitza és *for*.

cedent és el subjecte agent, mentre que si és passiu, l'antecedent és un argument que s'interpreti com a receptor.

Per fonamentar aquest mecanisme automatitzat, hem proposat una dimensió semàntica bàsica, la temàtica, que, seguint Baker (1997), hem suposat formada bàsicament per tres constituents, l'agent o originador, el tema i la meta o receptor, sobre la qual hem establert una altra distinció, la que oposa el comportament agentiu al comportament passiu, una distinció basada en idees de Dowty (1991). Hem vist que la possessió també es pot derivar de l'esquema esdevenimental o temàtic bàsic: l'originador i el receptor poden ser possessors. Finalment, hem relativitzat la noció de preeminència a l'argument tema i hem establert una correlació entre arguments preeminents en les dimensions temàtica i sintàctica i participants preeminents en la dimensió part-tot.

ALBERT FONTICH

Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- Mona ANDERSON (1979): *Noun phrase structure*, tesi doctoral, Universitat de Connecticut.
- Joan A. ARGENTER (1975): *Li vaig veure les cuixes*, «Els Marges», núm. 9, ps. 104-110.
- Mark BAKER (1988): *Incorporation: a theory of grammatical function change*, Chicago, University of Chicago Press.
- Mark BAKER (1997): *Thematic roles and syntactic structure*, dins *Elements of grammar*, editat per Liliane Haegeman, Dordrecht, Kluwer, ps. 73-137.
- Adriana BELLETTI i Luigi RIZZI (1988): *Psych-verbs and θ -theory*, «Natural Language & Linguistic Theory», núm. 6, ps. 291-352.
- Albert BRANCHADELL (1992): *A study of lexical and non-lexical datives*, tesi doctoral, UAB, Bellaterra.
- Luigi BURZIO (1986): *Italian syntax*, Dordrecht, Reidel.
- Teresa CABRÉ i Jaume MATEU (1998): *Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català*, «Quaderns. Revista de traducció», núm. 2, ps. 65-81.

- David DOWTY (1991): *Thematic proto-roles and argument selection*, «Language», núm. 67, ps. 547-619.
- Pompeu FABRA (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Editorial Teide.
- Olga FERNÁNDEZ-SORIANO (1999): *Two types of impersonal sentences in Spanish: locative and dative subjects*, «Syntax», núm. 2:2, ps. 101-140.
- Janet GRIMSHAW (1990): *Argument structure*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Jeffrey GRUBER (1965): *Studies in lexical relations*, tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts.
- Jacqueline GUÉRON (1985): *Inalienable possession, PRO-inclusion and lexical chains*, dins Jacqueline GUÉRON, Hans-Georg OBENAUER i Jean-Yves POLLOCK (eds.), *Grammatical representation*, Dordrecht, Foris, ps. 42-86.
- Ken HALE i Samuel J. KEYSER (1993): *On argument structure and the lexical expression of syntactic relations*, ps. 53-109, dins Ken HALE i Samuel J. KEYSER (eds.), *The view from building 20*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Ray JACKENDOFF (1972): *Semantic interpretation in generative grammar*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Ray JACKENDOFF (1990): *Semantic structures*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Jean-Pierre KOENIG (1999): *French body-parts and the semantics of binding*, «Natural Language and Linguistic Theory», núm. 17, ps. 219-265.
- Beth LEVIN i Malka RAPPAPORT (1995): *Unaccusativity: At the syntax-lexical semantics interface*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Beth LEVIN i Malka RAPPAPORT (2002): *What alternates in the dative alternation?*, escrit accessible a l'adreça electrònica www-csli.stanford.edu/~beth/pubs.html.
- Joan MALING (2001): *Dative: the heterogeneity of the mapping among morphological case, grammatical functions, and thematic roles*, «Lingua», núm. 11, ps. 419-464.
- Alec MARANTZ (1984): *On the nature of grammatical relations*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Jaume MATEU (2002): *Argument structure: relational construal at the syntax-semantics interface*, tesi doctoral, UAB, Bellaterra.
- Montse PASCUAL (1999): *The «instrumental phrase»: is it an adjunct, an argument or a predicate?*, Treball de recerca, UAB, Bellaterra.
- Carme PICALLO i Gemma RIGAU (1999): *El posesivo y las relaciones posesivas*, dins *Gramática del español*, I, cap. 15, Madrid, Espasa Calpe.
- Gemma RIGAU (1978): «Hi» datiu inanimat, «Els marges», ps. 99-102.
- Joana ROSSELLÓ (2002): *El SV, I: verb i arguments verbals*, dins *Gramàtica del català contemporani*, cap. 13, Barcelona, Empúries.

- Carol TENNY (1994): *Aspectual roles and the syntax-semantics interface*, Dordrecht, Kluwer.
- Esther TORREGO (1998): *The dependencies of objects*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Jean-Roger VERGNAUD i María-Luisa ZUBIZARRETA (1992): *The definite determiner and the inalienable constructions in French and English*, «Linguistic Inquiry», núm. 23, ps. 595-652.
- Edwin WILLIAMS (1980): *Predication*, «Linguistic Inquiry», núm. 11, ps. 203-238.
- Maria Teresa YNGLÉS (1988): *Les relacions semàntiques del cas datiu*, dins *Homenatge a Josep Roca-Pons. Estudis de llengua i literatura*, editat per Jane White Albrecht i altres, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, ps. 271-308.